

Handläggare: Bosse Dannert
Telefon: 508 18 040

Till
Farsta stadsdelsnämnd

Ett uppföljningssystem för barnpolitiken (Ds 2007:9)

Remiss från Socialdepartementet

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Målet för barnpolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Effekterna av barnpolitiken och insatserna för att förverkliga FN:s barnkonvention behöver följas upp. En arbetsgrupp tillsatt av regeringen har utvecklat indikatorer för att mäta och följa upp barnpolitiken. Arbetsgruppens slutrapport har sänts ut på remiss av Socialdepartementet.

Förvaltningen ser positivt på att kunskapen om barns situation och villkor på detta sätt ökas. För kommunerna ger det en möjlighet att jämföra olika förhållanden för barn. Viss detaljkritik kan riktas mot indikatorerna, som annars ser ut att ge en förbättrad bild av barns förhållande idag.

Bakgrund

Riksdagen har framfört behovet av att mäta effekterna av gjorda insatser för att förverkliga FN:s barnkonvention och följa upp barnpolitiken. Regeringen tillsatte därför i april 2005 en arbetsgrupp med uppgift att utveckla indikatorer för att mäta och följa upp insatser inom barnpolitiken. I arbetsgruppen har ingått experter från olika departement, från Socialstyrelsen, Statens skolverk, Statistiska centralbyrån, Statens folkhälsoinstitut, Barnombudsmannen, Ungdomsstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting. Arbetsgruppens slutrapport (Ds 2007:9) har sänts ut på remiss av Socialdepartementet. Remissinstanser i staden är stadsdelsnämnderna Hässelby-Vällingby, Norrmalm och Farsta, socialtjänstnämnden och stadsledningskontoret. Rapporten finns i sin helhet på <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/78062>.

Sammanfattning av förslaget

Målet för barnpolitiken är att barn och unga ska respekteras och ges möjlighet till utveckling och trygghet samt delaktighet och inflytande. Insatser för att förverkliga barnets rättigheter och förbättra barns levnadsförhållanden utförs inom en mängd olika områden. Samtliga dessa insatser bidrar till att uppfylla målet för barnpolitiken.

Rapporten redovisar ett förslag till uppföljningssystem för barnpolitiken. Uppföljningssystemet följer en målstruktur med sex horisontella målområden som utgår från målet för barnpolitiken och de åtaganden som följer av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

För varje målområde föreslås ett antal indikatorer som beskriver utvecklingen av flickors och pojkars levnadsvillkor, exempelvis när det gäller deras hälsa, levnadsstandard, delaktighet eller utsatthet. Indikatorerna har i första hand utvecklats för uppföljning på nationell nivå. Ett antal indikatorer medger också jämförelser mellan olika kommuner respektive landsting.

Statistiken om barns levnadsvillkor behöver emellertid utvecklas på kommun- och landstingsnivå eftersom möjligheterna till lokala och regionala jämförelser idag är begränsade. Rapporten pekar även på områden där det helt eller delvis saknas möjligheter att följa upp barns levnadsvillkor.

Det föreslagna uppföljningssystemet är i första hand tänkt att vara ett verktyg för regeringens arbete med att följa upp insatser för att förverkliga barnets rättigheter och utvecklingen av flickors och pojkars levnadsvillkor. Arbetsgruppen föreslår att de statistiska och beräkningsmässiga arbetsuppgifterna avseende indikatorerna görs av Statistiska centralbyrån (SCB) och att uppföljning och fördjupade analyser sker inom Regeringskansliet.

Uppföljningssystemets målområden

De sex målområdena utgår från målet för barnpolitiken och de åtaganden som följer av FN:s barnkonvention.

1. En god levnadsstandard

Rätten till social trygghet. En levnadsstandard som krävs för barnets utveckling.

Insatser inom målområdet utförs inom bl.a. den ekonomiska familjepolitiken, socialtjänstpolitiken, bostadspolitikerna samt arbetsmarknadspolitikerna.

2. Bästa möjliga hälsa

En miljö för barnet som garanterar maximala möjligheter till överlevnad och utveckling, innefattande barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska, psykologiska och sociala utveckling.

Insatser inom målområdet utförs inom bl.a. hälso- och sjukvårdspolitikerna, folkhälsopolitiken, idrottspolitikerna, miljöpolitikerna, jordbrukspolitikerna och livsmedelspolitikerna.

3. En god utbildning

Varje barns rätt till obligatorisk och kostnadsfri grundutbildning som bl.a. ska syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga. Utbildningen ska syfta till att utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna, samt för barnets föräldrar, kulturella identitet, språk och värden samt förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av bl.a. förståelse, tolerans och jämlikhet mellan könen.

Insatser inom målområdet utförs huvudsakligen inom utbildningspolitikerna.

4. En trygg uppväxt

Varje barns rätt att få omvårdnad, att få växa upp under goda och trygga förhållanden och att få utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar. Föräldrar/vårdnadshavare ska i sammanhanget få lämpligt bistånd då de fullgör sitt ansvar för barnets uppföstran. Barn med funktionshinder har rätt till särskild omvårdnad och de som ansvarar för barnet ska få det bistånd som är lämpligt med hänsyn till barnets tillstånd och föräldrarnas/vårdnadshavarnas förhållanden.

Insatser inom målområdet utförs inom bl.a. socialtjänstpolitiken, rättsväsendet, familjerätten samt samhälls- och trafikplaneringen och regionalpolitikerna.

5. Delaktighet i samhället

Barnet har en grundläggande rätt att få uttrycka sina åsikter och att, utifrån ålder och mognad, få dessa beaktade i alla frågor som rör barnet. Det funktionshindrade barnet har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv.

Insatser inom målområdet utförs inom bl.a. demokrati-, integrations- och kulturpolitikerna, utbildningspolitikerna, handikappolitikerna, transportpolitikerna, bostadspolitikerna, barnpolitikerna, ungdomspolitikerna samt jämställdhetspolitikerna.

6. Samhällets stöd och skydd

Barnkonventionen syftar till att ge flickor och pojkar ett särskilt skydd mot övergrepp och utnyttjanden av olika slag. Varje barn har rätt till skydd i situationer där det är särskilt utsatt och sårbart, bl.a. missförhållanden och övergrepp i familjen, ekonomiskt eller sexuellt utnyttjande, handel med barn och väpnade konflikter.

Insatser inom målområdet utförs inom bl.a. socialtjänstpolitiken, rättsväsendet, migrationspolitikerna samt jämställdhetspolitikerna.

Indikatorerna

Arbetsgruppen har, utifrån den föreslagna målstrukturen och utifrån de kriterier och krav som bör ställas på indikatorer tagit fram en uppsättning indikatorer vilka redovisas nedan. Valet av indikatorer bygger på arbetsgruppens värderingar av vad som är centrala dimensioner av barns levnadsvillkor, givet vad som är möjligt att mäta och kvantifiera.

1. En god levnadsstandard

Ekonomisk standard, boende

- Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer
- Andel barn i ekonomiskt utsatta familjer som saknar kontantmarginal
- Andel barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd
- Andel barn med utrymme för eget rum

2. Bästa möjliga hälsa

Fysisk hälsa, spädbarnsdödlighet, tandhälsa, psykisk hälsa, alkohol och tobak

- Andel barn med övervikt eller fetma
- Andel barn med låg födelsevikt
- Andel kariesfria barn
- Andel barn med psykiska besvär
- Andel barn med psykosomatiska besvär
- Andel barn med en intensivkonsumtion av alkohol minst en gång i månaden
- Andel barn som röker eller snusar

3. En god utbildning

Studieresultat, pedagogisk personal, psykosocial och fysisk miljö,

- Andel elever med gymnasiebehörighet
- Andel elever som uppnått grundskolans mål
- Andel elever med högskolebehörighet
- Andel elever med goda matematikkunskaper
- Andel elever med god läsförståelse
- Personaltäthet
- Andel lärare med lärarexamen
- Andel elever som blivit mobbade av andra elever
- Andel elever som känner sig mobbade av lärare
- Andel elever 10-18 år som känner arbetsro i skolan

4. En trygg uppväxt

Otrygghet, olycksfall och skador, tonårsgraviditeter, medbestämmande i skolan

- Andel barn som känner sig trygga i skolan
- Andel elever som någon gång blivit erbjuden narkotika
- Andel skador som lett till sjukhusvård
- Andel skador med dödlig utgång
- Andel tonårsgraviditeter

5. Delaktighet i samhället

Information, fritid, lek och föreningsliv

- Andel barn som tycker att de har inflytande i skolan
- Andel barn som följer nyheter varje dag
- Andel barn som läser böcker varje dag
- Andel barn som går i musik- eller kulturskola
- Andel barn som besökt kulturaktiviteter
- Andel barn som deltar i idrottsaktiviteter
- Andel barn som deltar i föreningsliv

6. Samhällets stöd och skydd

Barn i samhällsvård, utsatthet för och delaktighet i brott, barn inom rättsväsendet

- Andel barn i institutionsvård längre än sex månader
- Andel barn som återplaceras efter hemgång från alla former av social dygnsvård
- Andel barn som deltagit i brott
- Andel barn som utsatts för brott
- Andel barn lagförda för brott

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ser positivt på att barnpolitiken följs upp. Barn lever under olika villkor. Det är viktigt att få en bild av hur barn har det. FN:s barnkonvention har ett innehåll som ska uppfyllas. Varje barn bör få del av de rättigheter som samhället tillerkänner det.

För kommunerna ger uppföljningen en möjlighet att se hur den egna kommunens barn har det, jämfört med förhållanden i övriga kommuner.

Arbetsgruppen har valt ett uppföljningssystem med indikatorer utifrån olika målområden.

För socialtjänstens del är det främst målområdena *en god levnadsstandard*, *en trygg uppväxt* och *samhällets stöd och skydd* som är aktuella. Indikatorer är ett mått som med viss sannolikhet avspeglar verkliga förhållanden. Måtten är ibland svåra att göra fullt reliabla och valida. Avgörande blir hur olika indikatorer viktas i förhållande till varandra. Uppföljningen behöver därför analyseras noga och kanske kompletteras med andra metoder.

Kommentarer till några målområdets indikatorer

En god levnadsstandard

Ekonomisk utsatthet är en bra indikator på hur ett barn har det. Saknas kontanter i familjen får barnet inte samma möjligheter som andra barn. Barn som växer upp i familjer med missbruk och psykisk ohälsa lever ibland under mycket torftiga förhållanden. Andel barn i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd är, bl a därför, också en bra indikator.

Däremot är indikatorn 'utrymme för eget rum', mer tveksam. Barnen behöver varandra och kan ha glädje av att dela rum. Trångboddhet är i så fall en bättre indikator.

S

En trygg uppväxt

Trygghet är ett brett begrepp som kan innefatta många delar. För ett barn kan det vara viktigt att känna sig trygg i skolan. Förekommer narkotika i barnets närhet innebär det en utsatthet. Att leva i en miljö med hög risk att bli allvarligt skadad är naturligtvis en brist på trygghet. Tonårsflickor lever ibland mycket utsatt. De som är osäkra på en bristande trygg familjesituation och har svårt att våga säga ifrån, kan bli utnyttjade. Tonårsgraviteter, som för övrigt är jämförelsevis ofta förekommande i Farsta, är en bra indikator på bristande trygghet i uppväxtförhållandena.

Samhällets stöd och skydd

Att barn vistas på institution längre än sex månader är ett mått på samhällets behov att gripa in vid missförhållanden för barn. Dock har utvecklingen medfört att samhälleligt ingripande i långt högre utsträckning genomförs utan heldygnsvård och utanför institutionerna. En indikator bör i stället utgå från andel barn som varit föremål för alla samhälleliga strukturerade insatser under mer än sex månader. På samma sätt bör återplacering från social dygnsvård ersättas med återaktivering som medför att omfattande strukturerade insatser åter sätts in. När många barn utsätts för brott, lever de i en miljö där brott är vanligt förekommande. Antal barn som utsätts för brott är därför en bra indikator på att samhällets stöd och skydd behövs. Om många barn utför kriminella handlingar är det ett bra mått på att dessa barn lever under bristande förhållanden och att samhället behöver ge mer stöd.

Bilaga

Ett uppföljningssystem för barnpolitiken (Ds 2007:9) exklusive rapportens bilaga 5, En detaljerad beskrivning av indikatorerna